

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2019. gada 12. martā

Satversmes tiesas 3. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs
Gunārs Kusiņš, tiesneši Jānis Neimanis un Artūrs Kučs,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [...] (turpmāk –
Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums
Nr. 27/2019),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu:

1.1. atzīt Pilsonības likuma 8.¹ panta pirmo daļu par neatbilstošu Latvijas
Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. pantam;

1.2. atzīt Pilsonības likuma 9. panta pirmo daļu par neatbilstošu
Satversmes 89., 91. un 98. pantam.

2. Pilsonības likuma 8.¹ panta pirmā daļa nosaka: “Ja persona, kura bija
Latvijas pilsonis 1940. gada 17. jūnijā, vai šādas personas pēcnācējs iesniedz
apliecinājumu tam, ka laikā no 1940. gada 17. jūnija līdz 1990. gada 4. maijam tā
atstājusi Latviju, glābdamās no PSRS vai Vācijas okupācijas režīma vai tikusi
deportēta un minēto iemeslu dēļ līdz 1990. gada 4. maijam nav atgriezies

Latvijā uz pastāvīgu dzīvi, tad šī persona un tās pēcnācējs saglabā tiesības reģistrēties par Latvijas pilsoni.”

Pilsonības likuma 9. panta pirmās daļa nosaka: “Latvijas pilsonība saglabājas Latvijas pilsonim, kurš ir:

1) ieguvis citas Eiropas Savienības dalībvalsts vai Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas dalībvalsts pilsonību;

2) ieguvis citas Ziemeļatlantijas līguma organizācijas dalībvalsts pilsonību;

3) ieguvis Austrālijas Savienības, Brazīlijas Federatīvās Republikas vai Jaunzēlandes pilsonību;

4) ieguvis tādas valsts pilsonību, ar kuru Latvijas Republika noslēgusi līgumu par dubultās pilsonības atzīšanu;

5) ieguvis šīs daļas 1., 2., 3. un 4. punktā neminētas valsts pilsonību, bet saņēmis Ministru kabineta atļauju saglabāt Latvijas pilsonību atbilstoši svarīgām valsts interesēm. Ministru kabinets lēmumu pieņem ne vēlāk kā gada laikā, un tas nav pārsūdzams;

6) automātiski ieguvis citas valsts pilsonību apprecoties (ieguvis *ex lege*) vai adopcijas rezultātā.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;

2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;

3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;

4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;

5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt vienīgi tai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmā daļa noteic, ka konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka viņai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt Satversmes tiesas likuma 19.² panta sestās daļas 1. punkts prasa pieteikumā šo uzskatu pamatot.

Atbilstoši Satversmes tiesas likumam personas pamattiesību aizskārums ir konstatējams, ja: pirmkārt, personai Satversmē ir noteiktas konkrētās pamattiesības, proti, apstrīdētā norma ietilpst konkrēto pamattiesību tvērumā; otrkārt, tieši apstrīdētā norma aizskar personai Satversmē noteiktās pamattiesības (*sk. Satversmes tiesas 2016. gada 23. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2016-02-01 5. punktu*). Turklāt pamattiesību aizskārums ir saprotams tādējādi, ka apstrīdētā norma (nevis tās piemērošanas rezultāts) rada nelabvēlīgas sekas tieši pieteikuma iesniedzējam (*sk. Satversmes tiesas 2002. gada 11. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2002-07-01 3. punktu*).

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs ir bijis Latvijas pilsonis, bet vēlāk pieņēmis Izraēlas Valsts pilsonību, neiesniedzot iesniegumu par atteikšanos no Latvijas pilsonības. Pamatojoties uz Pilsonības likuma 24. panta pirmās daļas 1. punktu, Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde cēla prasību tiesā pret Pieteikuma iesniedzēju par pilsonības atņemšanu.

Tiesa apmierinājusi minēto prasību un attiecīgais spriedums ir stājies likumīgā spēkā.

Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka no Satversmes 89. panta izriet valsts pienākums ievērot personas cilvēktiesības, bet valsts ir pārkāpusi viņa cilvēktiesības, nenodrošinot dubultpilsonības pieejamību arī Izraēlas Valsts pilsoņiem. Trūkstot arī pamatojuma tam, kāpēc Izraēlas Valsts nav viena no tām valstīm, ar kurām dubultpilsonība ir atļauta. Latvijai esot pienākums atzīt Latvijas pilsoņu pēcnācējus par pilsoņiem, kā arī esot pienākums aizsargāt mazākumtautības. Atbilstoši starptautiskajām tiesībām, izlemjot jautājumu par pilsonības piešķiršanu vai saglabāšanu, esot jāievēro personas griba. Turklāt veidojoties diskriminācijas aizlieguma pārkāpums. Šāda atšķirīga attieksme neesot pamatota, tai neesot leģitīma mērķa un netiekot sasniegts taisnīgums. Atņemot Latvijas pilsonību, Pieteikuma iesniedzējam arī tiekot liegtas tiesības uz valsts aizsardzību, kas izrietot no Satversmes 98. panta.

6.1. Satversmes 89. pants vispārīgi noteic, ka valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības saskaņā ar Satversmi, likumiem un Latvijai saistošiem starptautiskajiem līgumiem. Pamatojot apstrīdētās normas neatbilstību šim pantam, ir jāpamato, kādas papildu tiesības un saistības, kas neietilpst Satversmes pamattiesību pantu tvērumā, attiecībā uz konkrēto situāciju izriet no Satversmes 89. panta. Pieteikumā šāds pamatojums nav iekļauts.

Līdz ar to prasījums izvērtēt Pilsonības likuma 9. panta pirmās daļas atbilstību Satversmes 89. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

6.2. Pieteikuma iesniedzējs norādījis, ka bez Latvijas pilsonības nākotnē nevarēs izmantot Satversmes 98. pantā paredzētās tiesības, taču nav pamatojis šo tiesību aizskārumu.

Līdz ar to prasījums izvērtēt Pilsonības likuma 9. panta pirmās daļas atbilstību Satversmes 98. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

6.3. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka Pilsonības likuma 8.¹ panta pirmā daļa un 9. panta pirmā daļa neatbilst Satversmes 91. pantam.

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka minētās normas nepamatoti paredz atšķirīgu attieksmi pret personām, kuru augšupējie radnieki bija Latvijas pilsoņi 1940. gada 17. jūnijā, bet laikā no 1940. gada 17. jūnija līdz 1990. gada 4. maijam ir atstājuši Latviju, glābdamies no PSRS vai Vācijas okupācijas režīma, vai tikuši deportēti, un minēto iemeslu dēļ līdz 1990. gada 4. maijam nav atgriezušies Latvijā uz pastāvīgu dzīvi, un personas, kuru augšupējie radnieki Latvijā atgriezās vai Latviju nekad nepameta. Tāpat arī pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka nepamatoti tiek diskriminēti Izraēlas Valsts pilsoņi.

Pilsonības likuma 8.¹ panta pirmā daļa paredz nosacījumus, lai persona būtu tiesīga reģistrēties par Latvijas pilsoni, savukārt šī panta trešā daļa pieļauj dubultpilsonības izveidošanos šādā gadījumā. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs pēc būtības neuzskata, ka šī norma neatbilst Satversmei, bet gan izmanto šo normu, lai sniegtu juridisko pamatojumu par viņam piemērotās Pilsonības likuma 9. panta pirmās daļas neatbilstību vienlīdzības principam.

Līdz ar to pieteikums daļā par Pilsonības likuma 8.¹ panta pirmās daļas neatbilstību Satversmes 91. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām. Savukārt pieteikums daļā par Pilsonības likuma 9. panta pirmās daļas neatbilstību Satversmes 91. pantam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

7. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, vai arī ja personai šādu iespēju nav.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka ar Rīgas apgabaltiesas (datums) spriedumu Pieteikuma iesniedzējam atņemta pilsonība. Augstākā tiesa ar (datums) rīcības sēdes lēmumu atteikusies ierosināt kasācijas tiesvedību, un šis lēmums nav pārsūdzams. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir izmantojis visas iespējas aizstāvēt savas pamattiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtajai daļai konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās.

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no dienas, kad ir stājies spēkā spriedums par pilsonības atņemšanu Pieteikuma iesniedzējam, tas ir, no (datums). Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2019. gada 20. februārī. Tādējādi ir ievērots arī minētais sešu mēnešu termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtās daļas pirmajā teikumā noteiktajām prasībām.

8. Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkts noteic, ka pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums. Juridiskais pamatojums Satversmes tiesas likuma izpratnē nozīmē juridisko argumentāciju, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka Pilsonības likuma 9. panta pirmā daļa neatbilst Satversmes 91. pantam.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka Satversmes 91. pantā ir ietverti divi savstarpēji cieši saistīti principi: vienlīdzības princips – panta pirmajā teikumā – un diskriminācijas aizlieguma princips – otrajā teikumā. Diskriminācijas aizlieguma princips papildina, precizē un palīdz piemērot vienlīdzības principu konkrētās situācijās. Diskriminācijas aizlieguma principa mērķis ir izskaust atšķirīgu attieksmi, kas balstīta uz kādu nepieļaujamu kritēriju (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2018. gada 29. jūnija sprieduma lietā Nr. 2017-28-0306 9. punktu*). Šādi kritēriji ir, piemēram, dzimums, rase, nacionālā piederība, reliģiskā pārliecība, piederība pie noteiktas sociālās grupas (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 29. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2007-25-01 7.1. punktu*). Tāpēc, pamatojot pamattiesību ierobežojuma neatbilstību Satversmes 91. panta otrajam teikumam, pieteikumā papildus jāpamato, ka atšķirīgā attieksme ir balstīta uz kādu no aizliegtajiem kritērijiem.

Pamatojot pamattiesību ierobežojuma neatbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, pieteikumā jānorāda: 1) vai un kuras personas (personu grupas) atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos; 2) vai apstrīdētā norma paredz atšķirīgu attieksmi; 3) vai atšķirīgajai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai tai ir leģitīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips (*sal. ar Satversmes tiesas 2011. gada 10. jūnija sprieduma lietā Nr. 2010-69-01 10. punktu*). Savukārt, lai noteiktu, vai un kuras personas atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos, nepieciešams atrast šīs grupas vienojošo pazīmi (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2015. gada 5. februāra spriedumu lietā Nr. 2014-03-01 18. punktu*). Vienlaikus ir jāizvērtē arī tas, vai nepastāv kādi būtiski apsvērumi, kas norāda, ka šīs personu grupas neatrodas vienādos un savstarpēji salīdzināmos apstākļos (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2013. gada 9. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2012-14-03 17.2. punktu*). Ja nav iespējams konstatēt personas (personu grupas), kas atrastos vienādos un salīdzināmos apstākļos, tiesvedība Satversmes tiesā nav iespējama (*sal. ar Satversmes tiesas 2017. gada 6. aprīļa lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2016-10-01 16. punktu*).

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka ir paredzēta nepamatoti atšķirīga attieksme pret dažādām personām, tomēr viņš nav juridiski pamatojis, ka vienādā un salīdzināmā situācijā atrodas personas, kuru augšupējie radnieki bija Latvijas pilsoņi 1940. gada 17. jūnijā, bet laikā no 1940. gada 17. jūnija līdz 1990. gada 4. maijam ir atstājuši Latviju, glābdamies no PSRS vai Vācijas okupācijas režīma vai tikuši deportēti un minēto iemeslu dēļ līdz 1990. gada 4. maijam nav atgriezušies Latvijā uz pastāvīgu dzīvi, un personas, kuru augšupējie radnieki Latvijā atgriezās vai Latviju nekad nepameta. Proti, Pieteikuma iesniedzējs nav ņēmis vērā atšķirību, ka atbilstoši Pilsonības likuma 8.¹ panta pirmajai daļai pirmajai personu grupai paredzēts Latvijas pilsonību atjaunot, lai atjaunotu saikni ar Latvijas valsti. Tāpat arī pieteikumā nav juridiski pamatots tas, kādēļ šāds ierobežojums neatbilst samērīguma principam. Proti, pieteikumā nav iekļauti argumenti tam, vai likumdevēja lietotie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai, vai leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar citiem, personas tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojošiem līdzekļiem, vai labums, ko no

ierobežojuma iegūst sabiedrība, ir lielāks par personas tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto kaitējumu.

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka Pilsonības likuma 9. panta pirmā daļa nepamatoti diskriminē personas uz pilsonības pamata, tomēr trūkst juridiskā pamatojuma, kā tieši no apstrīdētās normas izrietētu diskriminācija atbilstoši aizliegtajai pazīmei. Tāpat pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums arī tam, kādēļ šāds ierobežojums neatbilst samērīguma principam. Proti, pieteikumā nav iekļauti argumenti tam, vai likumdevēja lietotie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai, vai leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar citiem, personas tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojošiem līdzekļiem, vai labums, ko no ierobežojuma iegūst sabiedrība, ir lielāks par personas tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto kaitējumu. Savukārt Pieteikuma iesniedzēja viedoklis par vēsturisko taisnīgumu vai nepieciešamību pēc cita tiesiskā regulējuma konkrētajai situācijai nav uzskatāms par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē.

Līdz ar to pieteikums par Pilsonības likuma 9. panta pirmās daļas iespējamo neatbilstību Satversmes 91. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 3. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 27/2019).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

G. Kusiņš